

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30.—Din, za naročnike v inozemstvu 40.—Din letno. Posamezna številka po 1.—Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 para za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 75 para za nadaljnja uvrčenja primeren popust. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Seja širjega sosveta UJU pov. Ljubljana dne 19. junija.

Po sklepu seje ožjega UJU poverj. Ljubljana se vrši v **ponedeljek, dne 19. junija 1922 v mestni magistratni dvorani v Ljubljani** seja širjega sosveta ob 8. uri zjutraj.

Dnevni red:

1. Poverjenikov nagovor in poročilo o delovanju poverjeništvu. (Poroča tov. Luka Jelenc).
2. Poročilo blagajnika. (Poroča tov. Mirko Fegic).
3. Poslovnik UJU poverj. Ljubljana. (Poroča tov. Ivan Dimnik).
4. Načrt šol. zakona. (Poroča tov. Pavel Fleré).
5. Šolska uprava z ozirom na delitev Slovenije v dve oblasti. (Poroča tov. Anton Gnus).
6. Učiteljstvo v uradniški pragmatiki. (Poroča tov. Rudolf Dostal).
7. Določitev časa, kraja in dnevnega reda II. pokrajinski skupščini.
8. Samostojni predlogi in nasveti.
9. Slučajnosti.

UJU poverjeništvo Ljubljana
dne 15. maja 1922.

Rudolf Dostal, **Luka Jelenc,**
strokovni tajnik, poverjenik.

Opozorilo: Po členu 15. pravil UJU so člani širjega sosveta: a) vsi člani ožjega sosveta, b) vsi predsedniki okrajnih društev. Prisotnost teh članov na seji je obvezna; ako se kak član ne more udeležiti seje, naj pooblasti namestnika. Zastopana morajo biti vsa društva! Seja je javna in ima pravico udeležbe vse organizirano učiteljstvo, kolikor glede tajnosti seje širji svet drugače ne določi. Za predsednike ozir. namestnike nosijo stroške okraj. društva. Člane opozarjamo, da se posebna vabila ne razpošiljajo.

LISTEK.

Slovensko učiteljstvo pred 50 leti.

II. Reakcija v stanovski organizaciji.

Učiteljska organizacija na Slovenskem je v prejšnjih letih obetala lep uspeh. Toda prišlo je drugače, posebno na Kranjskem se je proti koncu leta 1872. in v naslednjih treh do petih letih začelo v narodnem oziru nadaljevanje, ki je bilo povzročeno iz političnih obzir.

Na Dunaju je padla Slovanom pravična Hohenwartova doba. V Avstriji je nastopil Auersperg (nemški plemič), Lasser-jevo (Tirolec) ministrstvo, ki je bilo strogo nemško. Za kranjskega deželnega predsednika je bil imenovan kranjski Auersperg, prej okrajni glavar v Litiji. Ta je začel pospeševati nemščino. Med drugim je ščitil nemško »Konstitucionalno društvo«, v katerem je rentalil realni profesor Pirker.

Politika je zahtevala, da se deželni šolski nadzornik duhovnik Jarc, sicer slab Slovenec, umakne Pirkerju, ki je postal njegov namestnik. Govorilo se je sicer, da je njegov padec povzročilo to, ker je Jarc v deželnem šolskem svetu pritiskal

O slovniskem pouku.

(Dalie.)

Da je temu tako, dokazuje dejstvo, da se to logično razmerje izraža v nekaterih jezikih tudi s pomočjo besed, ki niso glagoli. V hebrejščini n. pr. po kazalnih zaimekih, v letonskem jeziku po samostalniku, v turščini zopet služijo v to svrhu nekateri zlogi. Zadostuje torej ena beseda ali le tudi en znak, da zveže povedek s podmetom. Vezilo je nastalo torej najslej izmed vseh glagolov, rodilo se je od drugih po analogiji.

Poleg imenskih in glagolskih stavkov nahajamo tudi mešane, tvoreče nekaj prehod med onimi. Tako so stavki: Vnil se je zdrav in vesel. Deklica hoši boja. Prišel je razjarjen, glagolsko - imenski stavki.

Da glagol biti zgubi kot vezilo svoj prvotni pomen »bivati«, se razume. Li niso tudi naši predlogi, imajoči nekak konkretni pomen, doživeli enako usodo ter se rabijo le še kot formalne besede za označbo razmerja stvari do stvari? Tako je tudi z našim vezilom. Kot trumf, da bi bil »biti« več kot vezilo, navaša dr. J. Beziak sledeči stavek: Da nisi hotel sprejeti mojega povabila, je, kar me boli v dnu duše. Formelno je »je« v tem stavku glavni stavek in vezilo ohenem, a da je nepotrebno, vidimo, ako stavek drugače oblikimo: Da nisi... povabila, me boli v dnu duše. Je isti smisel kot preje, kar dokazuje, da je vsebina glagola biti obledela, ker se ga lahko brez škode izpusti.

Kern in njegovi častilci tudi ne puste veljati tzv. neosebni glagolov. Dobro znano pa je vsakemu, da se pri osebnih glagolih lahko popoln pravi osebek: Čitam. Jaz Ivan Iglar čitam. Itd. Povdarjam, da so zaimki tudi le nadomestilo za fiktivni osebek. Ni mogoče na nam najti osebkov k določniku: dežuje. Da odgovarja oblika 3. glagolski osebi ednine, s tem se ni rečeno, da mislimo na kak osebek; na ga tudi ni treba, ker z glagoli dežuje, sneži, grmi itd. izražamo le goli fakt, da se sedaj nekaj godi. Le v poetični besedi

bi se dalo reči: Oblak dežuje. (Velelnik bi bil boljši.) Latinec tudi pravi: Jupiter pluit.

Mi sami večkrat vprašamo samo po dejanju brez ozira na katerekoli osebe: Kaj se danes dela na polju? Orije se in seje. Take stavke tvorimo po zgledu in vplivu nemškega neosebne pasiva.

Tudi nič ne de, ako bomo morali pri osebnih glagolih iskati osebek čisto izven stavka. Če opisujemo kako stvar ali pripovedujemo o kaki osebi, je tudi ne imenujemo besedno v vsakem stavku, ker nam je po usroju in duhu jezika itak vse jasno. Toda divjakom ne bi mogli po našem načinu pripovedovati v njihovem jeziku, ker je njih duh in razum še preveč otročji, dočim razume razvit intelekt tudi precej skrajšane eliptične stavke.

Kazalo bi pogledati še k Nemcem, kako oni čislajo teorijo svojega rojaka Kerna. Znana sta mi le dva slovniciarja, ki sta zvesta Kernovca, namreč Franc Frisch in Jauker, dočim hodita moderniša gramatičarja dr. Tschinkel in dr. Tumlrz druga pota. Oba pripoznata osebe in neosebne glagole in da v stavkih ni vedno glagol sam povedek. Še več, da smatramo večkrat tudi besedne skupine brez glagola za stavke. Tumlrz še posebej natančno razločuje med verbalnim in nominalnim povedkom.

Mnogo bi se dalo navesti v izpodbitev Kernove teorije, toda s predolgo razpravo nočem delati tesno našemu stanovskemu listu. Na slovniciarjih je sedaj, da čim prej popravilo opredelbo stavka v modernem smislu. Menda na ta čin ne bomo desetletja čakali!

Jak. Kovačič.

Iz Jugoslavije.

— Crkve i škole u Slovenačkoj. »Učiteljski Vestnik« iz Novoga Sada poroča: U Slovenačkoj je nastao veliki sukob između popovsko-klerikalnih elemenata, ostalog naroda i antiklerikalaca zbog toga, što su crkvene vlasti i pored do sad postojećih propisa odredile nove

školske mise za učenike osnovnih, srednjih i učiteljskih škola. Viši školski savet za Slovenačku, oslanjajući se na zakon, kao i na raspoloženje đakih roditelja, izdao je po tom pitanju naređenje osnovano na školskim odredbama, da se školske mise drže i dalje samo u vremenu, koje je za to određeno. Povodom toga g. g. narodni poslanci Antun Korošec i Kristan, podnesli su interpelaciju g. ministru prosvete. Ali je i ministarstvo odgovorilo, da je viši školski savet u pravu i da će i ministarstvo na osnovu zakona o školama pojačati naređenja saveta.

— Dar Slovenk kraljici Mariji. Napredne Slovenke so nesle prvi svoji kraljici antike, nad 200 let stare, na roko delane, okoli 1/4 m široke in 4 m dolge čipke, klekane iz čistih srebrnih nit. Domneva se da so bile te čipke dar cesarice Marije Terezije nekemu samostanu kot okrasek duhovniškemu koretlju. Vendar pa niso bile nikoli rabljene in so še danes popolnoma nove. Darilo je prekrasno.

— Album ki ga izroče Slovenke v imenu vsega slovenskega naroda kraljevski dvojici in ki so vanj vključeni vsi dosedanj darovalci prispevkov za »Dečji in materinski dom« ima na vnanji strani jako dobro pogojeno sliko akad. slikarja prof. Kopača: Večja skupina Slovenk v narodni noši poklanja kralju in kraljici »Dečji dom«. V skupini so matere z otroki, v ozadju je Ljubljana z gradom. Ob straneh v obliki pestrega okvirja otroške in ženske glave ali cele postave v narodnih nošah, vse prepleteno z narodnimi motivi. Album je prirejen tako, da je možno vanj vlagati posamezne pole. Zbirke za »Dečji in materinski dom« se nadaljujejo. Ko bo zopet nekaj pol polnih, jih naše žensko iznova pokloni kraljevski dvojici. Zanimanje za »Dečji in materinski dom« je veliko in prihajajo vsak dan prispevki od raznih strani.

— Zakon o građanskim školama. »Učiteljski Vestnik« iz Novega Sada poroča: Gl. Prosvetni Savet odredio je bio komisiju, u kojoj su g. g. Vl. Radojević,

ski Tovariš pod novim uredništvom premalo vnet za učiteljski in šolski napredek v smislu novih šolskih zakonov, katere je Praprotnik zagovarjal. Močnik pa ne — začel je bil pisec izdajati v Mariboru nov slovenski šolski list pod naslovom »Slovenski učitelj«, list za učitelje, odgojitelje in šolske prijatelje. Njegov namen je bil osobito ta, da je popravljati to, kar je v narodnem obziru pokvarila »Laib. Schulz.« in izboljševal to, kar je »Učiteljski Tovariš«, ki je bil bolj vnet za cerkveno šolsko nadzorstvo, premalo storil za vnemanje šolskega napredka v smislu novih državnih šolskih zakonov. Zastopal je list, kakor pravi v svojem programu v 1. številki: »Interese slovenske narodne šole, in zagovarjal pravice slovenskih narodnih učiteljev. V ta namen je prinašal šolske in pedagoške spise, spise o domači in šolski izreži, šolsko-polemične in šolsko-statistične sestavke. V svoje predalec deval je tudi znanstvene in kmetijske članke, metodične obravnave in razgovore o šolskih sredstvih in učnih pomočnikih. Prinašal je postave in ukaze, zadevajoče splošno avstrijsko ljudsko šolstvo, zlasti pa take, ki veljajo za slovenske šole in učitelje. Dopisom o šolskih zadevah je bil list vedno odprt; vsako krivico, ki se bode godila slovenski šoli ali slovenskemu učitelju, je vsikdar brezobzirno grajal ter pravico in resnico

Lj. Protić i D. Sokolović, da pregleda nacrt zakona o grad. školama. Po pregledu ovaj zakonski projekt uskoro će biti pretresan i u plenumu Prosvetnog Saveta.

— **Šolska mladina enorazrednice v Razborju** pri Zidanmostu je odposlala ruski gladijoči mladini nabranih 306 kron pottom pristoj. orož. postaj, poveljstva Zidanmost.

— **»V bój za staro pravdo!«** Ljudska in mladinska igra v 5. delih. — 1. Sv. vira (paganska pravljica), 2. Sv. Ciril in Metod, 3. Umeščevanje slovenskih knezov, 4. Kmečki upor, 5. Ilirija, 6. Po ujedinenju — epilog. — (Vsak del se lahko proizvaja samostojno.) Spisal jo je tov. Josip Lapajne. Kdor bi se zanimal, naj po hiti v Cerkle pri Kranju, kjer jo šolska mladina prvič proizvaja dne 18. junija 1922 ob 3. uri popoldne. Pešizlet iz Kranja do Cerkle — 2 uri, nazaj na »lojtrah«. Do svidenja!

— **Iz Prekmurja. »Razmere okrajnih učiteljskih društev za Prekmurje«** so vsled skrajne brezbriznosti odbora nezvržne. Obvestilo o tem smo prejeli v obliki grajalnih dekretov predsednik, tajnik in blagajničarka. V delno opravičbo izjavljajo v zadevi jaz kot predsednik ter tov. Duje kot tajnik, da sva storila v dosego reda v poslovanju dovolj mudnih, dragih potov in mučnih intervencij. Blagajniška knjiga, obenem imenik plačujočih članov, tiskovine članskega izkaza in čeki za plačevanje članarine so v rokah g. blagajničarke. Potrebno je, da povzame pojasnilno besedo tudi g. blagajničarka ter obrazloži, zakaj ne izroči — in zakaj ne vrši poslov. — Avg. Požegar, predsednik.

— **Državna realna gimnazija v Ptuj.** Prijave za sprejemni izpit v I. razred dne 29. junija od 9. do 11. ure. Zadostuje tudi, ako ravnateljstvo do tega dne po pošti dobi rojstni list in šolsko izpričevalo, ki mora imeti opombo, da je izdano v svrhu vstopa v srednjo šolo. Sprejemni izpit dne 30. junija pismeno od 8. do 10. ure, ustno pa popoldne po potrebi. Za začetek šolskega leta 1922/23 velja sledeči spored (ki se po morebitnih drugačnih odredbah izpremeni): Dne 11. septembra od 8. ure naprej, sprejemni izpit za II. do VIII. razred, ponavljalni in naknadni izpiti; Dne 12. septembra od 8. ure naprej sprejemni izpiti za I. razred; od 10. do 11. ure sprejem novih učencev iz drugih zavodov. Dne 13. septembra od 10. do 11. ure sprejem starih učencev.

Ravnateljstvo.

Vestnik učit. ženskih ročnih del.

»ŽENSKA ROČNA DELA IN UČITE-LJICE«, (Piše: R. S.)

(Dalje.)

Manjka tudi za ta pouk nazoril in učil.

Še zvezki, kjer bi si risale deklice vzorce, katerega morajo izdelati, so malokje uvedeni. Tu bi bilo seveda treba mnogo predrugačiti v dosego lepih uspehov. Toliko o kvačkanju s praktičnega vidika.

Kvačkanje se je razvilo po nekaterih deželah do prave umetnosti. Irske čipke so zaslovele v 19. veku po vsem svetu in so bile deželi ter izdelovalcem vir gmotnega dobička. Razvila se je ta umetnost po posebnih šolah, kjer se je proučevalo

krepko zagovarjal. Nova dela na slovenskem slovstvenem polju, nove šolske in pedagoške knjige in nove učne pomočke je skrbno in hitro naznanjeval in pre-sojeval.

O vsebini tega tretjega slovenskega šolskega lista (prvi je izhajal v Celovcu okoli l. 1850, pod imenom »Šolski prijatelj«, ki je izhajal pet let (1872.—1877.), uidevsem pri priliki še govoriti. Omenim danes le to, da je na Kranjskem dosti uspešno paraliziral delovanje »Krain. Lehrerverein« ter njegovih »Zweigverei-nov«.

Poguma odbornikom in udom »Slov. učiteljskega društva« pa ni mogel udihniti, dasi je njih majhno število bilo tudi v dobi najhujšega vladnega pritiska (1873. do 1877.) značajno.

Vrlemu predsedniku Govekarju so njegovo značajnost gotovo v greh šteli, ker je bil v tistih časih z Iga prestavljen v Šiško. »Slovenski učitelj« je pa vzdramil na Štajerskem slovenske tovariše, da so imeli pogum, govoriti v svojih društvih oba jezika in da se svojih nadzornikov (v Gradcu neki Rožek, menda češki rojak), niso preveč bali.

Le na Koroškem ni imel »Slovenski učitelj« nič uspeha, ker ga ondotni tovariši (s čisto malo izjemo) niso marali brati L. Lapajne.

motive beneških čipk, in te motive uporabljajo za kvačkane čipke. Ta način kvačkanja je 1. umetnost, 2. izdeluje samo luksurjozne predmete in pride na osnovni šoli manj v poštev.

Enako moremo trditi o klekanju. Ta tehnika izdeluje same čipke, sam luksus. Razširila se je tako hitro, da se ne more ugotoviti v kateri deželi se je najprej izvrševala. Dognano je, da so se čipke v dvema paroma vretenic izdelovale že v 15. stoletju v Italiji, Španiji in Nizozemski. Iz te preproste tehnike se je potem razvilo čipkarstvo po raznih deželah z raznimi motivi. Čipke, v katerih je videti tkani trak, ki se vije po vsem vzorcu, so imele svoj izvor v Brabantu. Od tam je došla bajb begunka na Saško in naučila Barbaro Uttmann te tehnike, Barbara Uttmann jo je l. 1561. začela širiti in se je po Češkem in Ruskem do dandanes ohranila kot domača industrija. Drugim motivom klekanih čipk z mrežastim dnem, po katerem se vijejo okraski slični beneškim čipkam, se pripisuje izvor v Milanu. Genova ima zopet druge motive. Razlika med genovskimi in ruskimi motivi je zelo velika. Izrazi, s katerimi zaznamujemo različno motanje niti pri klekanju, kažejo kako in kje se je ta tehnika razvijala. (Težki, ruski ječmen in oves, nežni francoski, Tull, Valenciennes, Brabant, Eternelle, Bruselj itd.) Na Saksonskem se je ustanovilo 28 čipkarskih šol, v katerih se učijo 6—14 letne deklice. Letni zaslužek deklice je znašal (v predvojnem času) k večjemu 100 mark. Tudi šolo, kjer se izobrazijo učiteljice za to delo imajo tam. Šola obsega štiri letnike. V osnovno šolo ta tehnika ni bila sprejeta ker ni pomembna za splošno vzgojo. V Sloveniji imamo tudi več čipkarskih šol. V teh šolah se vadijo, proizvajajo čipkarske umetnosti vseh narodov in se je na podlagi različnih motivov ustvaril poseben tip, ki je prišel v promet pod imenom idrijske čipke.

Bobinet stroj, izumljen okrog l. 1800 in še drugi stroji za izdelovanje čipk so seveda potisnili v ozadje domačo industrijo raznih krajev. Kjer pa je ta industrija še razvita, bi morala šola zainteresirati učenke za njo. Kjer se klekanje ne goji kot posebna industrija — to je v agrarnih krajih, kjer poljedelstvo ne dovoli časa za tako delo — tam ni pomembno za osnovno šolo in mnogo bolj primeren predmet za posebne in umetniške šole ročne dela. Na učiteljsko smo se vendar naučile tudi te tehnike.

Kratek čas pred vojno se je splošno trdilo, da je pletenje nogavic prevelik luksus. Za tri krone se je dobilo šest parov dobrih nogavic. Na roke pletene nogavice pa so stale par 3 krone in dolgi, mučni trud. Poznala sem šole, kjer se je vsled tega pletenje sploh opustilo. Ni se pletlo ne nogavic, ne drugega nič. Vojska je dvignila pletenju ugled. Doma, na roko pletene nogavice so trpežne, se dajo podplesti po večkrat in pavola ne stane toliko kakor par kupljenih nogavic. Tudi se iz lana sprede nit doma in se barva, iz domače volne na delamo tople, trpežne, zimske nogavice.

Ali bi morebiti vendar kazalo opustiti pletenje vzorčnega traka? Pletenje je težja tehnika nego kvačkanje. Deklica se mora deli časa truditi predno zna tako enakomerno, elastično in brez pogreška pletiti, da se lahko loti nogavic. Dandanes ne pletemo samo nogavic. Iz volne izdelujemo ipnice, kape, otroške obleke, krila in vsakovrstne druge reči. Te reči se pletejo s posebnimi okraski-vzorci. Na vzorčnem traku pridobi deklica spretnost v pletenju in se nauči vzorce v izdelovanje raznih predmetov.

(Dalje sledi.)

Vestnik meščanskih šol.

JOSIP BRINAR: ČITANKA ZA MEŠČANSKE ŠOLE.

III. del.

Dokler so prehodni učni načrti, dokler se o le-teh posamezne šole šele svetujejo, kako jih izvesti in izpolniti, da bodo res ustrezali vsem pogojem mešč. šol v Sloveniji, toliko časa ne izdajate novih učnih knjig. Po učnem načrtu se ravna vsaka učna knjiga, sicer je načrt iluzoren in nepotreben. Učnega načrta ne smemo danes prikrajati za kak poseben tip mešč. šole, temveč mora biti skupljen tako, da lahko učenec prestopi v obrtno, trgovsko, srednjo šolo in učiteljše. Zato je treba učne načrte vsaj primerjati. Slov. učni jezik na mešč. šolah hira, odkar so mu oddeljene le 3 ure; te trditve ne ovrže propagandni izgovor, da se vrši ves pouk v slov. jeziku. Formalna vsebina slovensčine kot učnega predmeta je, da učenec pravilno slovensko govori,

čita in piše, idejna vsebina pa je, da učenec s spoštovanjem vzljubi svoj jezik, ki mu bodi »jezik vseh jezikov, gibčni veter vonjavih blagolasi, čista jasnost, bolj čista od jutranje prozornosti neba, zlahtni sok«. »največji umotvor našega rodu« — in to more dati učencu le jezikovna učna ura, nikoli drugi predmeti.

Ko bodo učni načrti izpolnjeni in dovršeni, tedaj naj prosvetno ministrstvo razpiše za vsak predmet konkurenčno ureditev učne knjige, kakor je to storilo pri učni knjigi o narodnem zdravju. Tako je upati, da dobimo od najboljšega najboljšo. Če tako dosega vse druge stroke sama dovršena dela, je to evidentno prava pot.

Mogoče so sestavitelju naročili, naj hiti, da preje dobimo ono, o čemer še sami ne vemo, kako bi. Mislim, da smo si v tem edini, da ne vemo še dodobra, kako je z našo mešč. šolo. Po različnih tipih tipljemo, pravega, enotnega pa ne zadenemo.

To je s čitanko v važni zvezi! Šoli obrtno trgovskega značaja ta čitanka ne ustreza, enotni mešč. šoli kot tipu nižje srednje šole tudi ne. Vzroki so jasni! Za šolo prve vrste bi naj bili obrtni in trgovski sestavki številne zastopani, v drugem primeru bi morala biti čitanka slovsvena, t. j. absolventu bi morala dati v minijaturi Sketovo slovstvo, ki je predpisano za višje razrede srednjih šol. Če pa namerava Brinar za 4. razred še posebej sestaviti čitanko, potem je v 3. delu marsikaj odveč in marsikaj manjka.

Toliko načelnih pripomb!

Naši prosvetni cenzorji naj vzamejo v roke le eno knjigo: »Četrto čitanko za nižje pučke šole u Hrvatskoj i Slavoniji« (Dr. Čajkovac), ki je izšla l. 1921. Kolika razlika! To je čitanka, ki je res napredek! Luksurijozno izdanje s 4 barvastimi ponatiski slavni hrvatskih umetnikov upodabljaajoč umetnosti in z nebroj drugimi slikami; cena ji je le K 24. Brinarjevi čitanki, ki nosi le Aleksandrovo sliko, je cena K 64; skoro trikrat toliko. Res je: v enem letu je v vrednosti vse padlo, oziroma se je dvignilo, toda ta razlika v izdanju in ceni je prevelika.

Vse je nekako prazno, enolično, nič resnično razveseljivega, nobenega vidnega napredka: kakor bi obrnil staro sukunjo narobe, jo nekoliko zlikal in ji prišil nove gumbe! Saj imamo tudi Slovenci slike naših mojstrov, ki kličejo po uvrstitvi v čitanko. (Tratnikovi »Begunci«, Grobarjev »Sejalec« itd.). Tudi dramatika je preborna: Aškerčev »Zlatorog« je sicer srečno izbran, toda premalo je to.

Poglejmo Wichtreiovo »Mutter-sprache«! Nemška učna knjiga je, pa bi bila sestavitelju lahko za vzor.

Tone Gaspari.

Vestnik učitelj. upokoencev.

—up Beračit nikar! V 17. št. »Učit. Tov.« sem čital, da je Društvo vpokojenega učiteljstva v Sloveniji dobilo od raznih denarnih zavodov, dobrotnikov in dveh učit. društev 3730 K in to na prošnjo društvenega odbora. Ako bi se vsota razdelila na ude, dobil bi vsak, oziroma vdova po njem 29 K. Med dobrotniki sta tudi celjsko in ptujsko učiteljsko društvo, prvo z 200 K, drugo pa z 20 K. Od te vsote bi prišlo na upokojenca oz. dediča 1 K 71 vin. Vlada nam je izboljšala gmotno stanje. Pustimo vsako beračenje, posebno pa sem proti temu, da bi se nadlegovala učiteljska društva. Ta imajo dovolj izdatkov za knjižnice, delegacijska zborovanja itd. Učit. društva pa imajo tudi sitnosti z udi, ki neredno ali sploh ne plačujejo udnine. O tem sem se priprčil dovolj ko sem predsedoval 20 let ptujskemu učiteljskemu društvu. Sicer pa je gotovo dandanes boljše v tem oziru. Ali ne? — Svetoval bi pa, da bi se posameznim, v bedi živečim učiteljem ali njihovim sirotam pomagalo na ta način, da bi se za nje nabiralo. Vsota, ki je za Društvo vpokojenega učiteljstva brezpomembna, bi pa bila posamezniku velike vrednosti. — Žiher.

Obrtno nadaljevalne šole.

—k Podkrajšek, Državlanski nauk. V kr. zalogi šolskih knjig in učil je izšla knjiga Podkrajšek državljanski nauk za obrtno učilišča. Obenem priporoča knjiga za obrtnike I. del obrtnik v svojem poklicu. Ta knjiga nudi mlademu obrtniku obilne poučne tvari, in sicer vajencu in pomočniku ter tvorniškem delavcu, največ pa samostojnemu, zlasti mlademu obrtniku, ki ga pouči o vseh dolžnostih in pravicah (nastop obrta, obratne naprave, obseg in izvrševanja obrta, konec obrtne pravice, prenos obrtov, tekmovanje, razstave, zadruge, kredit, trgovinske in obrt-

ne zbornice itd.): dodatek I. se peča z važnejšimi posameznimi obrti, dodatek II. pa vsebuje vzorce za različna naznanila. Hvalevreden je tudi nemško-slovenski in slovensko-nemški slovarček posebno pa privezani beli listi, na katere se lahko zabeležujejo spremembe v različnih predpisih.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevski zbori.

—po Šola v Št. Pavlu pri Preboldu je priredila na Vnebohodovalo lepo uspešno šolsko veselico. Pod spretnim vodstvom učitelja g. Roša in sodelovanjem tukajšnjega učiteljstva so se izvajale vse točke bogatega sporeda precizno. Deklamacije so bile brezhibno prednašane. Predvsem je žel »Žalostni mišek« pri gledalcih srčnega smeha. Pravo zlato zrno nam je nudil Župančičev »Razgovor«. To tragedijo dveh človeških src pa je preje komentiral g. režiser s par jasnimi besedami, da je bil navzočim razumljiv, ta v dušo segajoč dvogovor med materjo in sinčkom. — Trodejanka »Potovanje v deveto deželo« je jako ugajala. Nastop igralcev je bil siguren, igrali so naravno. — Tudi pevske točke pod vodstvom g. nadučitelja Pečarja so se dobro proizvajale. Želi se, da bi g. Roš kmalu zopet nastopil s svojimi nadarjenimi diletanti.

—po V Studencih pri Mariboru je šolska mladina uprizorila na binkoštno soboto in nedeljo mladinsko igro »S neguljičica« v prostorni telovadnici Sokolskega doma. Uprizoritev je v moralnem oziru nadvse pričakovano dobro uspeša, čeprav so nastopili z večine otroci, ki so bili do preobrata že popolnoma »nemški«. Kaj zmore šola v kratkem času kljub težavnim razmeram, se je videlo pri tej prireditvi. Prireditve je posetil tud gosp. nadzornik Lichtenwallner, kar je bilo malim igralkam in igralcem v posebno zadovolženje. Prejšnji petek se je igralo brezplačno za vso šolsko deco.

—po Iz Bukovšče. Dne 5. t. m. (Binkoštni ponedeljek) se je priredila v Bukovščici p. Selca vrtna veselica s sledečim vzporedom: 1. Trije tički (burka v 2 dej.), 2. Šaljiva pošta, 3. Srečkolov, 4. Ples in prosta zabava. Čistega dobička je 16.000 kron, ki se uporabi za popravilo poti. Poleg tega se je obvezal dati vsak kmet še po eno smreko. S tem smo pokazali, da z dobro voljo se da vse doseči. Vse točke prireditve so bile pod vodstvom tukajšnjega šolskega voditelja Štefana Scheina.

—po. Predoslje. Učiteljstvu in šolski mladini v ponos je bil krasni uspeh treh prireditvev predoseljske šole. Mično ljubki so bili malčki v dramatiziranih deklamacijah, samozavestno je prikipevala domovinska ljubav v igri: Za domovino — iz prsi večjega naraščaja, solzno ginenost je vznemila 4 dejanska himna materini ljubavi v igri »Lojzka«, brezhibno so zaorila otroška grla v domorodnih pesnicah, posnemanja vredna je bila hvala pozabljenega »narodne noše«; tako dična oprema, kakor izborni kostumi, vse je pričalo o marljivem, požrtvovalnem delu vsega domačega učiteljstva. Sklonjene glave starih možakov, leskeče solze na ženskih obrazih, radostni vzkliki malih gledalcev, naj vas bodre na trudopolnem potu, ki je edino pravi.

—po Dekliška osnovna šola na Jese-nicah je praznovala dan kraljeve poroke s šolsko prireditvijo. Na programu so bile primerne deklamacije, pevske točke in dve igri. Dohodki se porabijo v prid ljudske knjižnice, ki se ustanovi na šoli.

Književnost in umetnost.

JEDNA ANKETA. »SRPSKI KNJIŽEVNI GLASNIK.« (Konec.)

Milutin Jakšić (Crnja - Banat). »Dvoje je čim zakonodavstvo može ubrzati proces približavanja: dobro uredenje države i dobro uredenje društva našeg.« No ma kakvo da bude državno uredenje, nema ga koje će sve zadovoljiti. Za konsolidaciju države, međutim, nužno je zadovoljstvo što većeg broji, državljana. Ono se može postići poglavito dobrim uredenjem našeg društva, osobito rešenjem agrarnog pitanja. Ekonomsko oslobođenje je za narodne mase najglavniji deo oslobođenja. Zbog ekonomske potlačenosti ostavljale su one rodnu grud. Nije ih oslobodio ko ih i ekonomski ne oslobodi. Što te mase idu za plemenskim i konfesionalnim strankama, to je zato što im one obećavaju ekonomsko oslobođenje. Ali država je ona koja ga može i dati. Srbija je već jednom dala svom narodu zemlju. To sad treba da primeni što bolje i što savršnije na

nove krajeve. Ako naša država da narodu zemljo, najjačom vezom ga za sebe, i on će braniti svoju otadžbinu kao što je srpski seljak branio obožavanu Srbiju. Rad u zakonodavstvu, po mom mišljenju, trebao bi da je ovaj: prvo agrar, pa posle podela države na oblasti».

—k. **Dobili smo na ogled Konstantin Cvejić: Život zemljin** (iz fizičke geografije i geofizike). U »Predgovoru« kaže autor među ostalim: »Knjiga ova sadrži tumačenje skoro svih pojava, koji se zbivaju na Zemlji (na površini, u atmosferi, u unutrašnjosti). Zbog toga nosi naslov Život zemljin. U njoj sam pokušao da sve pojave svodem na jedan uzrok, pa ujedno da pružim novu ideju.« Sadržaj: Uvod. O sili i kretanju. Preobražaj tela. Odnos između centripetalne i centrifugalne sile A) Na zemlji. B) U vasioni. Čvrsta masa zemljina i njena okolina. Slobodno padanje i akceleracija. Visak. Postanak vode i kretanje njeno. Pojav i uzrok pojava. A) Sploštenost zemljina, B) Trusovi, Vulkanizam, Pomeranje obalskih linija, Dejstvo endogenih sila. Unutrašnja linija za ravnotežu i njeno kretanje. Nagib zemljine osovine. O materiji. Plima i oseka. Morske struje. Meteori. Organska bića i Zemlja.

—k. **Srpski Književni Glasnik**, knj. VI. br. 2. od 16. maja 1922 ima sledeći sadržaj: Viđenje (pripovetka) od Milana Kašanina; Smrt Florijana Kranjčeca (pripov. kraj) od Miroslava Krleža; Kobra več (pes.) od Alekse Šantića; Maris Stella (pes.) od Anice Savić-Rebac; Ispovest (pes.) od Živka Miličevića; Politika Italije pre i posle rata od Živojina Balugđića; Anketa o srpsko-hrvatskim odnosima (IV.) od Uroša Desnice, M. Avramovića, Uredništvo »Hrvata«, V. Brajević, Šukrija Kurtović; Svetomir Nikolajević od Pavla Popovića; Književni pregled; Umetnički pregled; Pozorišni pregled; Politički pregled; Ocene i prikazi; Beleške.

—k. **Knjigovodstvo za lesne obrte** (mizarstvo, kiparstvo, rezbarstvo, strugarstvo, kolarstvo in sodarstvo.) Spisal Henrik Podkrajšek, profesor na tehniški srednji šoli v Ljubljani. Knjiga je opremljena z mnogimi skicami k računom in vsebuje sledeča poglavja: O knjigovodstvu sploh: Najvažnejši pojmi v trgovini. Zakonita določila. O kolkovanju obrtnih knjig. Kdo je dolžnik, kdo je upnik. Kako so urejene knjige obrtnega knjigovodstva. Račun ali konto. Prenos ali transport. Knjige obrtnega knjigovodstva: Bistvene knjige, Inventarna knjiga, Blagajniška knjiga, Glavna knjiga. Proizvodna knjiga ali knjiga za izdelke. Postranske ali pomožne knjige, Pisemski prepisnik, Mezdna knjiga, Menična knjiga, Založna knjiga, Blagovna knjiga. Zgledi in naloge za mali obrat, Strojni obrat, Tabelarno knjigovodstvo, Kiparjevo knjigovodstvo, Knjigovodstvo za strugarje z ročnim obratom — s strojnim obratom. Knjigovodstvo za kolarški obrt, Knjigovodstvo za sodarski obrt. Dodatek: Prispevna tarifa začasne delavske zavarovalnice za nezgode za Slovenijo v Ljubljani. Tarifa zavarovalnih prispevkov za bolezen. Seznan orodja, ki ga mora imeti vsak mizarjski pomožni delavec. Seznan orodja za skupno rabo v mizarjski delavnici. Slovensko - nemški in nemško - slovenski slovarček.

—k. **Ivan Lapajne: Jugoslovanski posojilničar in zadrugar**, Vsebina knjige: Predgovor. — Teoretični del. — Važnost in bistvo posojilnic, kmetijskih in drugih zadrug. — Zgodovinski pregled. — Raiffeisen pri Nemcih. — Schulze-Delitsch — Pri Čehih. — Pri Slovencih. — Načela, smoter in pravila jugoslovanskih posojilnic in drugih zadrug. — Pregled jugoslovanskega zadrugarstva. — O raznovrstnih zadrugah sploh. — Praktični del. — O vlogah na urade in njih kolkovanje. — O drugih vlogah na urade in kolkovanje. — Kolkovna lestvica I. — Kolkovna lestvica II. — Prememba pravil in registrovanje prememb. — O registrovanju novih članov načelstva. — Opravični red. — Pristop zadrugarstvom. — Pravice in obveznosti zadrugarstvom. — Odstop in odveza zadrugarstvom. — Deleži. — Posojila. — Osebn kredit. — Posojevanje na ročne zastave. — Zemljiško vknjiževanje dolgov. — Vknjižba in izknjižba. — Zadolžnice. — Menice. — Poroštvo. — Podaljšanje zadolžnic. — Podpisovanje (pri nepismenosti dolžnika ali poroka). — Pregled dolžnikov. — Terjanje in tožbe dolžnikov. — Hranilne vloge. — Naloženi denar in tekoči račun. — Izposojila. — Izposojila od države. — Obresti. — Obrestni računi. — Kazalo obrestnih ključev. — Upravni stroški. — Inventar nepremičnin in premičnin. —

Prehodni zneski. — Vrednostni papirji, priznanice in vojna posojila. — O davkih v obče. — Kako se obdačujejo in oproščajo davka pridobitne in gospodarske zadruge. — Posebna pridobitina. — Rentnina. Poslovni (prometni) davek. — Invalidnina. — Odpis za vlagatelje plačanega rentnega in invalidnega davka. — Plačarina. — Neposredne pristojbine. — Pristojbinski namestek. — Darila in nagrade. — Gotovina in poštne čekovne uradu. — Čisti dobiček. — Zadrugi (rezervni) zaklad. — Načelstvo in seje načelstva. — Dolžnosti ravnatelja ali predsednika načelstva. — Nadzorstvo. — Uradniki pri posojilnicah. — Občni zbor. — Zadrugne zveze in revizorji. — Uradni dan. — Mesečni sklepi. — Knjigovodstvo. — Kolkovanje trgovskih knjig. — Knjigovodstvo posojilnic. — Knjigovodstvo drugih (nedenarnih) zavodov. — Posamezne posojilniške knjige. — Knjižice za stranke. — Inventarij (izvlečki, izpiski). — Pisarniški pomočki. — Letni računi. — Priprave za letni račun. — Denarni promet. — Konto zgube in dobička. — Bilanca. — Likvidacija in konkurs. — Razpust posojilnice. — Kazenske določbe. — Dodatek. I. — Marsikaj iz posojilniške prakse. — II. O hrvatskem zadrugarstvu. — Inserati.

—k. **Trezvenost**. Primili smo 6. broj lista Glasnik društva trezvenosti u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Izlazi troškomi Ministarstva narodnog zdravlja. Uređuje: Nikola T. Đurić. List je stupio u jedanaestu godinu a izlazi 1. dan svakoga meseca. Cijena mu je 6 dinara na godinu, za dake 3 dinara. Pretplata se i rukopisi šalju Upravi »Trezvenosti« ulica carice Milice broj 9 u Beogradu. Ova sveska za Maj ima ovaj sadržaj: Dan najvećeg uspeha. Dr. Miloš D. Popović, Alkoholizam. Dr. Jovan St. Kujačić, Alkoholizam i ljekari. M. Budak, Izveštaj lože Preporod broj 6 u Zagrebu. Jovan Udicki, Poslanice jednom nesrećniku. R. Maksimović, Ludačke pare. Dr. Ivan Robida, Boj alkoholu! Žrtve alkoholove. Lijepo pojave. Listak: Stevo Janješević, Na slavi. Iskrice. Nove knjige.

—k. **Zakon o obči upravi. — Zakon o oblastni in sreski samoupravi. — Zbirka zakona**, III. snopič, v Ljubljani 1922. Pravkar izišla knjižica z zgoraj omenjenima zakonoma, katerima je pridejana še Uredba o razdelitvi države na oblasti, bo izredne važnosti za vsakogar, ki se zaniša za politično življenje. Prinaša namreč zakon, po katerem se bodo v bližnji bodočnosti vršile volitve v oblastno in sresko skupščino.

—k. **Leonid Andrejev: Plat zvona**. Novele. Prevred Josip Vidmar. Knjiga prinaša štiri novele Leonida Andrejeva. Andrejev, pesnik groze, izbira v teh novelah predmete, v katerih je našlo to njegovo poglavito občutje poln izraz. Prva: govori o grozi požarov, druga: izraža grozo strašno poteptane čiste ljubezni, tretja: grozo duha, ki se je razdvojil pod tlakom npravnega zakona, ki v morilcu protestira zoper zločin. Novela »V megli« na slika notranjo propadanje spolno bolnega mladeniča, ki ga v navalu obupa privede do umora in samomora. Noveli »Brezdno« in »V megli« sta v Rusiji izzvali mnogo debat. V literarno debato je posegla celo grofica Tolsta, ki je Andrejeva po krivici obsodila za pornografa. Poseben odziv pa je našla v ruski publikli zlasti prva teh dveh, ki je povzročila, da se je še dolgo po njenem izidu javno ugrabilo in pisalo o usodi posameznih oseb, ki nastopajo v nji. V splošnem je knjiga za predvojno in predrevolucijsko duševno stanje ruskega naroda značilna.

Ali je vaša šola že vposlala prispevek za Neratov temeljni kamen »Učiteljskemu domu v Mariboru«? Ko dajemo drugim, dajmo tudi sebi!

Naša gospodarska organizacija.

—g. **Darila in prispevki za Učiteljski konvikt v Ljubljani**. Tov. Josip Ambrožič je daroval za Učiteljski konvikt 20 K.

Iz naše stanovske organizacije.

Iz glavnega odbora UJU v Beogradu.

— **Iz seje Izvršilnega Odbora UJU v Beogradu** z dne 11. maja t. l.: Povodom note Čehoslovačke Republike, kojom se javlja, da će se za vreme ferija otvoriti kurs za strance u Pragu: za češki jezik, češku literaturu i umetnost — rešeno:

Objaviti ovo preko »N. Prosvete« s tim, da se posetnici učitelji-ce jave Glav. Odboru, koji će učiniti dalje što treba, da bi se ova stvar izvela do kraja.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

+ **UČITELJSKO DR. KRANJSKEGA OKRAJA** zboruje 22. junija ob 9. uri v Kranju. Predavanja: g. Horvat: »Alkoholizem in otroci«, ga. J. Miklavčič: »Času primerno«, g. Lajovic: »Pomen šol.«

+ **SLOVENJEBISTRIŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje v soboto, dne 24. junija 1922 ob pol 10. v šolskem poslopiu v Laporju po sledečem sporedu: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Poročilo o seji širšega sosveta UJU poverjeništvu Ljubljana. 4. Kako naj ljudska šola pospešuje čebelarstvo. Predgov. Bratoš. 5. Volitev delegatov za II. skupščino UJU. 6. Slučajnosti. Radi obeda se naj javijo udeleženci do 21. t. m. šol. vodstvu v Laporju. — Zborovanje se vrši ob vsakem vremenu; razun boleznj ni opravičljivega vzroka za odsotnost. — Radi obračuna naj prineso tovariši-ce k zborovanju bloke za »Učiteljski konvikt« in »Pedag. didakt. odsek«. Ker je to zadnje zborovanje v tem šolskem letu in ker se hočemo posloviti od vseh onih tovarišev in tovarišic, ki se z novim šolskim letom presele iz okraja, se nadeja polnoštevilne udeležbe odbor.

+ **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA CELJSKI OKRAJ** zboruje v četrtek, dne 22. junija t. l. točno ob 9. uri dopoldne v mestni osnovni šoli v Celju po sledečem vzporedu: 1. Zapisnik. 2. Stanovske in društvene zadeve ter poročilo o seji širšega sosveta UJU poverjeništvu Ljubljana. 3. Okrajni poročevalci o stanju šolskih vrto in nadzorstvo za šolske vrtove. Poročata nadzornik Skulj in tov. Petriček. 4. Pri bratih Srbih. Predava tovariš Tomo Kurbus. 5. Nasveti in predlogi. 6. Vprašalna škrinica se priporoča. Od 8. do 9. ure pevška vaja. Da se udeležijo tega zadnjega zborovanja v tekočem šolskem letu vse tovarišice in tovariši, pričakuje odbor.

+ **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA SLOVENJEGRAŠKI OKRAJ** zboruje glasom društvenega sklepa v četrtek, dne 22. junija ob 9. uri v Šmartnem pri Slovenjgradcu po sledečem vzporedu: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi. 3. Referat: Naše podrobno delo za šolo v smislu raziskavanja domače grude. 4. Poročilo o seji širšega sosveta UJU. 5. Volitev delegatov za II. skupščino UJU. 6. Slučajnosti. Kdor je prevzel bloke za »Učiteljski konvikt«, naj odda izkupiček kakor tudi nerazprodane listke. Posebna vabila se ne bodo pošiljala. Udeležba je glasom društvenega sklepa obvezna; odsotnost se mora opravičiti. Za kosilo naj se udeleženci javijo vsaj do 20. junija pri šolskem vodstvu v Šmartnu. — Predsednik.

+ **LOGAŠKO OKRAJ. UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje v soboto dne 24. junija ob 8. uri v šolskem poslopiu v Dolenjem Logatcu po sledečem sporedu: 1. Poročilo predsedstva. 2. Poročilo okrajnega šolskega nadzornika o stanju šol v šolskem letu 1921/22. 3. »Šolski red za šole logaškega okraja«. Poroča tovariš M. Kosin. 4. »Deška ročna dela na osnovnih šolah«. — Poroča tovariš J. Hvala. 5. Poročilo knjižničnega odbora. 6. Volitev stalnega odbora. 7. Volitev predsednika razsodišča. 8. Slučajnosti. Po zborovanju ogledovanje razstave deških in dekljskih ročnih del osnovne šole v Dol. Logatcu. Udeležba je obvezna. Posebna vabila se ne bodo pošiljala. Kosilo je naročiti vsaj do 22. junija t. l. pri šol. vodstvu v Dol. Logatcu. Na svidenje! Odbor.

+ **KONJŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje v soboto dne 24. junija 1922 zadnjič v tekočem šolskem letu in sicer ob 11. uri v Zrečah. Vzporod: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi. 3. Pomen in ustroj kmet. nad. šol, predava tov. Fr. Golež. 4. Vprašalna škrinica. 5. Slučajnosti in predlogi. Glede obeda se je prijaviti pravočasno pri tov. K. Mravljaku, nadučitelju v Zrečah. Polnoštevilne udeležbe zanesljivo pričakuje odbor.

+ **DRUŠTVO UČITELJIC, UČITELJIC ŽENSKIH ROČ. DEL IN OTROŠKIH VRTNARIC V MARIBORU** ima svoj občni zbor dne 1. julija ob 10. uri predpoldne v dekljski šoli v Cankarjevi ulici v Mariboru. Dnevni red: 1. Poročilo o društvenih zadevah. 2. »Socialno delo učiteljice«, predavanje Jele Levstikove, mešč. uč. 3. Slučajnosti in predlogi. Popoldne obisk mestnega muzeja in sesterski sestanek pri čašici kave. Ako pa bi, česar pa nočemo upati, ne bil sklep šolskega leta 28. jun. na vseh šolah, tedaj se vrši zborovanje prvi četrtek v

juliju, na istem kraju, ob istem času in z enakim sporedom. Pridite vse, ker zvedele boste mnogo zanimivosti. — Odbor.

+ **LJUBLJANSKO UČITELJSKO DRUŠTVO IN PROTIALKOHOLNO GIBANJE V ŠOLI**. Na svojem zadnjem zborovanju je zbrano učiteljstvo sprejelo soglasno sledeče predloge, ki jih je stavil referent Rudolf Horvat.

1. Učiteljstvo priznava veliki pomen in korist šolskega protialkoholnega dela.

2. Za lastno učiteljevo proučevanje tega predmeta naj se nabavi za sleherno učiteljsko knjižnico sledeče brošure in brošurice: A. Štupca: Učna snov za pouk v ljudski šoli (Cena 3.60 K), Žganje (2 K), Protialkoholna kateheza (1.20 K), Mali protialkoholni katekizem (6 K), Učitelj v boju zoper alkoholizem 2 zvezka (20 K), Alkohol in mladina (1.20 K); dalje se še dobe nekateri letniki »Zlate dobe« in sedaj izhajajoči mesečnik »Prerod« (letno 40 K), ki mu je na namen poleg boja proti alkoholizmu tudi boj proti surovosti in nenravnosti. Znanstveno tako delo je: Dr. Robida: »Psihične motnje na alkoholni podlagi«, ki stane sedaj 60 K; končno na od istega avtorja prav kratka, poljudno pisana brošurica za starše »Boj alkoholu!« Izdala knjižnica zdravstvenega odseka za Slovenijo, št. 3. Večja nemška dela, priporočljiva za mestne oziroma okrajne učiteljske knjižnice, so: Dr. Hugo Hoppe: Die Tatsachen über den Alkohol (Cena okoli 130 K), Otto Koch: »Die Alkoholfirage«, München itd.

3. Šolski protialkoholni pouk naj se vrši o raznih prilikah (poročila o umorih, povzročenih po alkoholikih — razne nesreče, povzročene po alkoholu — v dneh pred in po praznikih, ob semanih dneh, zlasti pa pri šolskih predmetih).

4. Zaobljuba oziroma kontrola učencev — abstinentov — naj se vrši po eno uro, in sicer ob začetku in ob sklepu šolskega leta ter 30. novembra, 15. februarja in 7. maja.

5. Oziraje se na odlok višjega šolskega sveta z dne 8. februarja 1920, števil. 1914 naj se zaobljuba šolskih otrok do 12. leta starosti opusti, starejšim pa se leta natančno poasniti in uveljavi samo za čas enega četrletja.

6. Vsak učitelj imei primerno urejeno »Preglednico o mladih junakih«.

7. V dosegu popolnega uspeha šolskega protialkoholnega dela je predvsem potrebno, da za to akcijo pridobimo roditelje naših šolskih otrok: zato naj se skliče čimprej roditeljski sestanek s primernim referatom.

8. Ker pa ni pričakovati, da bi se udeležili tega sestanka vsi ali vsaj večina roditeljev, zato naj se izda primerno tiškani »Poziv« na vse starše, s katerim se obvestijo o dolžnosti in veliki koristi polne abstinence njihovih otrok.

9. Vsi šolski izleti naj se vršijo brez alkohola.

10. Vsako četrletje poroča pri krajni učiteljski konferenci vsak razrednik o uspehu oziroma neuspehu protialkoholnega dela v svojem razredu.

11. Pohvala oziroma graja učiteljstva sta edino primerni vzgojni sredstvi za to šolsko akcijo; zato naj odpadejo vsi vnani znaki, podobice i dr.

+ **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KOČEVSKI OKRAJ** je imelo svoj redni občni zbor dne 13. maja t. l. v Dobropolah. Udeležba je bila kljub temu, da je bilo mnogo tov. zadržanih, dobra.

Poročilo predsedstva. Tov. predsednik otvori občni zbor in oriše na kratko delovanje društva v pretečeni poslovni dobi. Predvsem pozdravlja zaroko Njega Vel. kralja Aleksandra I. z rum. princezijo Marijo. Spominja se pa tudi velike žalosti, ki je zadel našega starostov. UJU ravn. Luko Jelencu, ko je v tako kratkem času izgubil svojo drago ženo in sina junaka. Druga težka izguba za nas učitelje je tudi smrt pedagoga Nerata. Navzoče učiteljstvo vstane v počaščenje njihovega spomina in zakliče trikratni Slava. — Nadalje so bile glavne točke njegovega poročila: Zakaj se prvokrat danes zbiramo v Dobropolah. Napredovanje naše organizacije. Skupščina v Rogiški Slatini in kongres v Zagrebu. Utisi s kongresa in vzroki raznih nam neljubih dogodkov. Vzodbuda k delu. Vpliv političnih razmer na nas. — Drugi del poročila predsednika pa je obsegal referat: Naše gnotno in socialno stališče, ki je obsegal tri glavne dele, in sicer: naše plače, naš novi šolski zakon in naša pragmatika. Poročilo predsednika so člani sledili z vso pozornostjo.

Tajnik poroča: Društvo šteje danes 76 članov in 1 častnega člana. Zborovali smo v pret. posl. dobi trikrat, in to vsakokrat ob iako številni udeležbi članov.

Na zborovanjih so bila sledeča predavanja: 1. Risanje na osnovni šoli v zvezi z rokotvornim poukom; 2. I. drž. skupščina UJU v Zagrebu; 3. Izpreminjevalni predlogi k Radojevičevemu načrtu šol. zakonika; 4. Poročilo tov. sadi. nadz. tov. Fr. Črnagoja o šolskih vrstovih. Odbor je imel 9 sei, kjer so se reševali došli dopisi, o katerih so pa bili člani že itak obveščeni.

Poročilo blaginjičarke. V pretekli posl. dobi je imelo društvo 16.723.66 K dohodkov in 15.342.25 K stroškov. Prebitek 1381.38 K je naložen pri poštnem čekovnem uradu v Ljubljani. Pregledovalca računov poročata, da so vse priloge, kakor tudi vsi računi v najlepšem redu, izrečeta blaginjičarki zahvalo in celemu odboru pa absolutoriji.

Volitev. V odbor društva so bili izvoljeni tov.: Mervič Anton, Trost Mirko, Betriani Dore, Završnik Alfonz, Sedej Anica, Zupanec Slavka in Viktor Kovač. Namestniki tov.: Jaklič Jožef, Somrak Anica in Faganel Tone. Pregledovalca računov sta tov.: Oberman Josipina in Lulik Avgust.

Članarina ostane ista, kakor lansko leto, t. i. 275 K.

Predavanje. Po občnem zboru nam je na predaval sadi. nadz. tov. Fr. Črnagoj: O uporabi in uspešnem delu na šolskem vrtu. Predavanje je bilo nad vse zanimivo, posebno pa še radi tega, ker nam je predavatelj tako lepo naslikal razmere, ki so vladale glede šolskih vrtov še poprej in to ravno v našem okraju, kjer je tudi on služboval. Vsi navzoči smo dobili v teh par besedah krasno navodilo, kako ravnati s šolskim vrtom, da bo nam v veselje in ponos, a sovražnikom šole in nezaupljivcem pa izpričevalo, kaj premore vztrajnost in delo. Tov. predavatelj nam je tudi obljubil, da nas obišče še v prihodnjem letu in če bo da, je mogoče ustanovi v ta namen dvodnevni tečaj o najvažnejšem in praktičnem delu na šolskem vrtu. Predsednik A. Mervič se mu zahvali za poučno predavanje in ga naprosi, da vztraja na tem in pride drugo leto res za doli časa v našo ribniško dolino.

Slučainosti. Tov. Dore Betriani poroča o zavodih naše organizacije in spodbuja navzoče, da pristopijo k vsem našim podjetjem, kajti le na ta način, če bomo delali s svojim kapitalom, je mogoče, da dobimo tudi svoj trud nplačan, a ne da redimo s svojim delom samo tuj kapital. Izvajanju, ki je bilo jako stvarno, je posegel večkrat v debato tudi sadi. nadz. tov. Črnagoj, ki nam je dal v marsičem točnih informacij, za kar mu bodi izrečena najtoplejša zahvala.

Bloki za učiteljski konvikt se razprodajajo dalje. Nabrani denar se odpošlje šolskemu vodstvu na Ješenih.

Ker ni bilo nadaljnjih predlogov, poda tov. predsednik še kratko poročilo o delovanju Jugoslovenske Matice, poziva navzoče, da vstoposod delajo za to velepomembno društvo, in kjer ni podružnic, naj člani, kar pri pošiljanju članarine pridenejo še članarino za Jugoslov. Matico in zaključijo občni zbor.

UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MARENBERŠKI OKRAJ je zborovalo v sredo, dne 17. maja 1922 v Vuzenici. Navzočih je bilo od 35 članov 28.

Otvoritev. Predsednik otvori zborovanje s pozdravom navzočih članov. Med zborovanjem je vstopil radostno pozdravljen v višji šolski nadzornik Fran Gaberšek. Tov. predsednik ga v imenu društva iskreno pozdravlja in naglašava veselo iznenadenje vseh zborovalcev, da je prišel kot naš višji šolski nadzornik med nas na društveno zborovanje, česar nismo bili vajeni poprej. Posebno pa nas veseli, da je prišel v naš narodno ogrožen obmejni okraj, da se na mestu prepriča o izredno težkem delovanju tukajšnjega učiteljstva. Naproša se, da zastavi ves svoj vpliv na merodajnem mestu, da bi se tam naše težnje upoštevale. G. višji šolski nadzornik se je zahvalil za pozdrav in naglašal v daljšem govoru, da je i njegov namen bil naš iskreno pozdraviti ter da prihaja med nas kot svetovalec in tovariš k tovarišem. Naglašava važnost učiteljskih društev in njih plodonosnih zborovanj, ki nadomeščajo uradne konference, združujejo celokupno učit. okraja ter s tem olajšujejo naše delovanje. Izrazil se je, da nas lahko zagotovijo, kot član viš. šol. sveta, vsestranske naklonjenosti istega in podpiranja vseh naših stremiljenj.

Predavanje. a) Zaradi obolenosti je odpadla predavanje tov. Lešnika. Obljubil pa nam je, da bo predaval na prihodnjem zborovanju, če mu bo dopuščalo zdravje. b) Tov. Višojnik nam je poročal o svojih doživljajih v ruskem ujetništvu jako zanimivo. Slikal je strahoto ujetništva dotaknil se je social-

ni razmer v Rusiji za časa carstva in boljševiškega režima ter o ustroju šolstva. S pozornostjo so zborovalci sledili letemu predavanju in mu ob koncu izrazili prisrčno zahvalo. c) Popoldne se je prijazno odzval našemu vabilu g. dr. Pregl in nadaljeval svoje predavanje z dne 14. aprila 1921 »O tuberkulozi«. Zanimivo nazorno in poučno je razlagal, kako se razvija ta zavrtna bolezen in kako se ji človeški organizem sam postavi v bran — seveda pri ugodnih socialnih in življenjskih razmerah. Žel je vsestransko priznanje ter zahvalo za svoj trud posebno še od g. viš. šol. nadzornika.

Volitev. V kom. okr. učit. knjižnice se izvolijo člani: Sim. Viher, I. Robič, in Mirko Lešnik.

Učiteljski dom. Ker je večina že pisмено naznanila pristop k društvu »Učit. dom« v Mariboru — je društvo sklenilo, da je vsak član obvezen pristopiti k temu društvu. Članarina se pobira obenem z društvenino. K »Samopomoči« je pristopilo 12 članov. Za »Učiteljski konvikt« se je odposlalo 170 Din.

Resolucije. Sklene se poslati resol. na »UJU. pov. Ljubljana«, da naj predsedstvo izposluje pri tiskarnah, ki imajo v zalogi šolske knjige in zvezke, da bo de v začetku prih. šol. leta na razpolago dovolj zvezkov in knjig — posebno pa čitank ter naj bi bila dotiskana »Tretja čitanka«.

Sklepi. a) Po daljši debati se sklene, da vsak član, ki se ne udeleži učit. zborovanja, plača v društveno blagajno 5 dinarjev. b) Sklene se, da vsaka šola naroči zbirko prof. Dobroniča v Zagrebu »Jugoslovenska šol. pesmarica«, ki vsebuje 200 narodnih pesmi iz vseh treh plemen. — Po društvenem zborovanju je zasviral orkester Sokola pod vodstvom g. J. Mravljaka nekaj prav čednih komadov, ki so jih navzoči z navdušenjem in v najboljšem razpoloženju poslušali.

GORNJEGRADSKO UČITELJSKO DRUŠTVO je priredilo svoj mainiški izlet in zborovanje v Ksaveriju dne 20. maja.

Telovadci učiteljski-Sokoli so pod poveljstvom tov. Rakovca izvajali najvažnejše redovne in proste vaje, hojo in tek po novem poveljevanju. (Telovadba, dr. Pivko in Schaup.)

Društvene zadeve. a) Zapisnik zadnje konference se prečita in odobri. b) H »Kulturnemu društvu« pristopi 15 članov. c) »Tovornica učil« vabi k odkupovanju deležev. d) »Slike iz Revizije« se priporočajo. e) Blaginjičar tov. Sotlar poroča, da je bilo v letu 1921. prejemkov 7326 K 66 vin., izdatkov pa 6518.30 K. Račune sta našla v redu tov. Terčak in Papst: blaginjiku se podeli odveza

Volitev delegatov za pokrajinsko skupščino je imela sledeči izid: predsed. V. Pulko in Fran Vaid kot delegata, kot namestnika pa Milko Rainer in Ana Piano.

Razno. Za »Učit. konvikt« se je nabralo 600 K. za »Rezervni sklad« pa 240 kron.

Ogledovanje znamenitosti romarske cerkve sv. Frančiška Ksaverija in nje zakladnice. Tov. Jos. Terčak nam je po raznih virih razjasnjeval zgodovinske in tehnične znamenitosti cerkve, ki je slovela nekoč daleč po svetu. Zato hrani nje zakladnica velike dragocenosti tako v mašnih posodah kakor v oblekah, ki so jih darovali avstrijski, francoski, poljski in italijanski dvori ter razne kneginje.

UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KONJIŠKI OKRAJ je zborovalo v soboto dne 20. majnika 1922 v Čadramu. Udeležba slaba kljub prijaznemu vremenu. Odsotnost so sicer opravičili vsi neudeleženci, vendar pa je očitno, da manjka marsikateremu tovarišu, marsikateri tovariši, posebno mlajšim požrtvovalnosti in stanovske zavednosti.

Rokotvorni pouk. Prisotnim je tov. L. Berč razkazoval razne panoge rokotvornega pouka. Učenci in učence VI. razreda so pod spretnim vodstvom izvršili iz barvastega papirja z lepjenjem najraznovrstnejše slike, se poskusili v modeliranju, nekaj dečkov celo v knjigoveštvu. Videlo se je, da vlada med učenci veliko zanimanje za taka in podobna dela. A tudi učiteljstvo je skrbno sledilo njih delu, se čudilo njih ročnosti in spretnosti. Po odhodu učencev je tov. Berč še podal razna pojasnila k nastopu in mnogim navodila iz lastne skušnj. Marljivemu tovarišu, ki je žrtvoval precejšnje vsote za udeleževanje tega predmeta, za katerega tukajšnji krajni šolski svet in menda nad 90% ostalih nimajo smisli, pa velja vsa hvala. Le naprej po tej poti. Ostale več ali manj važne točke dnevnega reda se tičejo le internih zadev društva samega.

Izlet. Popoldne se je del učiteljstva napotil h kamnolomu granita pri Cezlaku ob Oplotnici. Tamkajšnji poslovodja g. Maurer je radevolje razkazoval ogromne naprave ter nas končno prav prijetno zabaval s citirami v bližnjem planinskem hotelu, odkoder nas je slednjič bližajoča noč poglala v doline.

KOZJANSKO UČITELJSKO DRUŠTVO je imelo svoje zadnje zborovanje v tekočem šolskem letu dne 11. maja t. l. v Zagorju ob povoljni udeležbi kljub nevljubnemu vremenu. V častnem številu so se udeležili zborovanja kot gostje člani brežiško - sevniškega in šmartno - rogaškega učiteljskega društva. V pozdravnem govoru se tov. predsednik spominja umrlega Mihe Nerata. Posebno še pozdravi na novo vstopivšega člana tov. Aladarja Makarija iz Dobjega.

Hospitacija: deška ročna dela. Tov. Lovše je povedel zborovalce v »delavnico«, kjer so že čakali učenci na ta pouk. Vesel prizor se je nudil navzočim ob pogledu na te male »obrtnike« in na predmete, ki so jih učenci izdelali. Tu smo videli resnične grablje različnih modelov, toporišča in kosišča, kuhalnice in žlice. Stojalo za cvetlice nam je pričalo, da se s tem poukom lahko goji tudi čut za lepoto. Nadalje smo opazili kopalne čevlje, ki so bili dovršno izdelani iz koruznega ličja. Pred očmi zborovalcev pa so učenci izvršili leseno žlico in obešalnik za obleko. Tov. Lovše si je lahko svest, da je v vseh tovariših vzbudil čim največje zanimanje za ta pouk.

Dopisi. Na okrožnico »Zveze kulturnih društev v Ljubljani« sklenejo zborovalci, da pristopi kozj. učit. društvo kot ustanovni član s 50 Din. Dopis »Tovornice učil« se pošlje na vsa tuokrajna šolska vodstva.

Potovanje slovenskih kmetov po Srbiji, se je glasilo velezanimivo predavanje tov. T. Kurbusa iz Slivnice, s katerim je seznanil zborovalce z življenjem in delom naših bratov. Iz tega, v živih barvah izvajanega poročila, se je jasno zrcalilo, kako temeljito je opazoval predavatelj gospodarske in kulturne razmere v Srbiji.

Delegatom za pokrajinsko skupščino UJU, poveri. Ljubljana je bil izvoljen tov. Ante Potočnik, namestnikom Vojteh Jerin.

Prihodnje zborovanje se vrši mesečno septembra v Kozjem.

UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KONJIŠKI OKRAJ je zborovalo v soboto dne 8. aprila 1922 v Konjicah ob jako številni udeležbi.

Predavanje. K lepemu in častnemu posetu je največ pripomogel tov. Fr. Friedl s svojim zanimivim predavanjem »O samovladi učencev«. Poročilo je namreč imelo za sedanje razmere vabljiv naslov »Razvoj resnične državljanske prostosti in vsiljena vodila«. Učiteljstvo je z veseljem in zanimanjem sledilo tov. predavatelju in se mu končno najsrčneje zahvalilo.

Predlog: Na predlog tov. Fr. Goleza se društvo pridružuje sklepom celjskega učit. društva glede nabiranja denarnih prispevkov med učenci. Izjemo tvorijo edino-le Jugoslov. Matica, katero je podpirati kar najizdatneje.

Učiteljski dom: Ustanovitev društva »Učiteljski dom« v Mariboru je za mariborsko oblast v istini potrebno in je želja učiteljstva konjiškega okraja, da se čimprej ukrene vse potrebno. K društvu pristopi večina učiteljstva kot redni člani ozir. članice.

LITIJSKO OKRAJNO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo dne 13. maja t. l. v Litiji.

Poročilo predsedstva. Predsednik toplo pozdravi 55 navzočih članov. S prav iskrenimi besedami pozdravi navzočega predsednika okr. šol. sveta g. vlad. svetnika Podboja, okr. šol. nadzornika Iv. Bezeljaka in predsednika kraj. šol. sveta v Toplicah - Zagorju o/S. g. Dragotina Korbaria. Nato sporoči imena od vlade imenovanih zastopnikov v okraj. šol. svet in sicer bivšega nadučitelja g. Slanca iz Litije, ter trgovca in posestnika g. Šefmana iz Višnjegore.

V nadzornikovem poročilu so bili v splošnem nanizani blagohotni migljaji k izboljšani poedinih neljubih dosedanjih »slučajev« ki izvršajo še vedno iz bolevhave, ničesar upoštevajoče — povojne psihoze. Dalje omenja, kako je treba v poedinih uradnih slučajih pravilno postopati in kako je urejevati »Matične liste«. Vsak voditelj naj z ozirom na enotno vodstvo »Matičnih listov« svoje tozadevne predloge in pomisleke doloži do konca šol. leta 1921./22. okraj. šol. svetu. Pri prihodnjem zborovanju se ta točka z nova postavi na dnevni red.

Referat. Gdč. tov. Zinka Furlanova je referirala o »Gospodinskih šolah«. Snov je bila izborno zamišljena in izvrstno podana, saj je prišla iz ust tovarišice, ki se od svoje mladosti zanima in izpopolnjuje v tej stroki. Bodi ji tem potom izrečena ponovna, iskrena zahvala!

Predlogi in sklepi. Ker je proračun za okrajno učit. konferenco znižan in bi učiteljstvo ne prejelo uradno priznanjih diet se je soglasno izreklo proti udeležbi letošnje okr. učit. konference za naš okraj. — Tov. Niko Prestorju se poveri propagando za »Učiteljsko samopomoč«. Tov. Stoviček je bil na željo vseh izvoljen za pevovodjo našemu društvu. Vršile so se tudi živalne debate glede napadov na osnovno šolo s strani srednje šole zaradi jezikovnega, predvsem slovniškega pouka. Povdarja se, naj se izdajo »Obiskovalna izpričevala« po prav vestnem in strogem izpraševanju dotičnika, ki misli prestopiti v srednjo šolo. — Tov. Andoljšek priporoča »Slov. šol. Matico«. Članarino po 20 Din mu je doposlali najpozneje do meseca septembra t. l. — Poverjeništvu UJU se naprosi, da skuša doseči za vse redno plačujoče člane na vseh železnicah ¼ vožnjo. — Vsled podaljšanja »Binkoštnih počitnic« nam je čas do sklepa tek. šol. leta tako pičlo odmerjen, da moramo nameravano zborovanje preložiti na čas velikih počitnic. Čas, kraj in vzpored se pravočasno objavi v našem stanovskem glasilu. Da se bomo čim bolj dvigali, zdramite se s primernimi idejami, in sporočite te v čim večji meri tajništvu, da odbor nato določi prikladne teme za referate. Zganite se vsi, ki imate v svojem srcu res smisel za probudo in povzdigo naroda, osobito na Ti. naš najmlajši naraščaj!

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. Konstantin Cvejić: Život zemljini. Izdanje Učiteljskog d. d. Natošević. Novi Sad. Cena 15 Din. Izdanjem iste knjižare izašle su još dve knjige pesama sa slikama: Ratna spomenica (junacke pesme iz crnogorskog ratovanja od 1912—1920), napisao Radoje Milatović - Crnogorac. (Cena 5 Din) i Najnovija Srpska Narodna Pevanija iz svetskoga rata 1914—1918, napisao Radojica Milosavljević, ratar iz sela Glogovca (Mačva). Cena 3 Din.

—kpl. Knjižogovodstvo za lesne obrte (mizarstvo, kiparstvo, rezbarstvo, strugarstvo, kolarstvo in sodarstvo.) Spisal Henrik Podkrajšek, profesor na tehniški srednji šoli v Ljubljani. Odobrilo ministarstvo za trgovino in industrijo. Cena 26 Din. Izdala in založila kr. zaloga šolskih knjig in učil.

—kpl. Ivan Lapajne: Jugoslovanski Posojilničar in Zadrugar. Drugi popravljeni in pomnoženi natis »Slovenskega posojilničarja«. Navod o poslovanju jugoslovanskih zadrug. 144 strani v VIII. Založil pisatelj. Tiskala br. Rumpret v Krškem. Cena 20 Din (80 K — vezane mu iztis), ozir. 18 Din (72 K — brošurani knjigi). Knjiga se priporoča upravnikom in snovateljem raznovrstnih pridobitnih in gospodarskih zadrug. Naročila sprejema Ivan Lapajne, šolski ravnatelj v p. in predsednik »Okrajne posojilnice« v Krškem.

—kpl. Tiskovna zadruga v Ljubljani. V naši založbi je ravnokar izšla knjiga Andrejev: »Plat zvon«. Str. 132. Cena 12 Din. po pošti 1 Din več.

—kpl. Tiskovna zadruga v Ljubljani. V naši založbi je ravnokar izšla knjiga »Zakon o obči upravi«. »Zakon o oblastni in srezki samoupravi«. »Zbirka zakona«. III. snopič. Str. 78 10. Cena 5 Din. po pošti 35 para več.

—kpl. Podkrajšek, Državlanski nauk I. del, obrtnik v svojem poklicu. Ljubljana 1922. kr. zaloga šolskih knjig in učil. Cena vezani knjigi 10 Din.

Štev. 1195.

PREKLIC RAZPISA SLUŽB.

Prekljuje se razpis v stalno nameščenje razpisanih (2) učnih mest na Bledu in enega učnega mesta v Radovljici.

OKRAJNI ŠOLSKI SVET.

Radovljica, dne 8. junija 1922.

Za predsednika: Turk.

Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana. Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Zamenja se mesto stalne učiteljice v prav lepem kraju na večrazrednici blizu žel. postaje z jako ugodnimi šolskimi razmerami. Pogoji, mirno in suho stanovanje s kuhinjo blizu šole. Ponudbe na upravo »Učiteljskega Tovarisa« pod št. 8.